

የሃሮማያ ሃይቅን ትንሳኤ ያበሰረ የአካባቢ እንክብካቤ ጥረት

ኢዛና ዘመንፈስ

03/28/14

ባለፈው የካቲት ወር 2006 ዓ/ም ወደ ምስራቁ የሀገራችን ክፍል ለስራ ጉዳይ ተጉዞ ነበር። እናም በዚያ የደርሶ መልስ ጉዞ መሀል ከታዘበካቸው ነገሮች መሃከል ይበልጥ ቀልቤን የሳበው ደርቆ ሜዳ ሆኖ የነበረው የሃሮማያ ሐይቅ ዳግም ነፍስ መዝራት ነው። እናም ስለዚህ የሃይቁ ትንሳኤ ጥቂት ላወጋ ወደድኩ። የሃሮማያን ሃይቅ እኔ ራሴ ከ20 ዓመት ጀምሮ አውቀዋለሁ። ሃይቁ ከጊዜ ወደ ጊዜ የውሃው መጠን እየቀነሰ ሐዶ ባለፉ ጥቂት አመታት ጨርሶ ደርቆ ከብት የሚውልበት መስክና የእርሻ ማሳ ሆኖ ነበር።

ለነገሩ ከሀገራችን ሐይቆች መካከል አንዱ የነበረውና ለምስራቃዊ ኢትዮጵያ ደግሞ ምናልባትም ብቸኛው ሊባል የሚችለው ሃሮማያ ሐይቅ ባልተለመደ ክስተት እየመነመነ መጥቶ ውሃው ሙሉ በሙሉ ከነጠፈ ዓመታት መቆጠራቸው ያልሰማ ኢትዮጵያዊ ይኖራል የሚል ግምት የለኝም። ታዲያ አሁን ያን አሳዛኝ ክስተት መቀየር የጀመረ ሰው ሰራሽ እውነታ መኖሩን በአይኔ በማየቴ ይህን ላላዩ ኢትዮጵያውያን ማብሰር አስፈላጊ ሆኖ አግኝቼዋለሁ። ይህን ለማብሰር በመታደሌ እድለኛ ነኝ ብዬ አስባለሁ።

ሞቶ ከተቀበረው የሃሮማያ ሐይቅ ዳግም ነፍስ ዘርቶ የመቃብሩን አፈር እያራገፈ ትንሳኤውን ሲያውጅ መመልከት በእርግጥም ዕድለኛነትን የሚጠይቅና ልዩ የደስታ ስሜት የሚያጎናፅፍ ነው የሚል እምነት አለኝ። በደን መራቆት ምክንያት የተጋፈጥነውን ፈርጂ ብዙ ሀገራዊ ቀውስ ለመቀነስ ባለመ የህዳሴ መንፈስ መላው ኢትዮጵያዊያን እንደ አንድ ህብረተሰብ እጅ ለእጅ ተያይዘው የሚያካሂዱት ፀረ ድህነት ትግል ይበልጥ አጠናክሮ በማስቀጠል ረገድ የሚኖረውን አርአያነት ግምት ውስጥ አስገብተን ሰለሃሮማያ ሐይቅ ዳግም ልደት ጥቂት እናውጋ።

የካቲት 13/2006 ዓ/ም ገና ኅሐ መቅደድ ሲጀምር ከመዲናችን አዲስ አበባ ተነስቼ ወደ ምስራቁ የሀገራችን ክፍል ስንዝ እግረ-መንገዴን የታዘብኩትን ወቅታዊ እውነታ ከሞላ ጎደል ለመቃኘት እሞክራለሁ። በዚች የጉዞ ማስታወሻዬ ትኩረት ሰጥቼ ላወጋችሁ የምሻው

ርዕስ ጉዳይ በተለይም ከአካባቢ ጥበቃና የተፋሰስ ልማት ጋር የተያያዘ እንደመሆኑ መጠንም የጨዋታችን ማጠንጠኛ ከዚህ አኳያ የተቃኘ ነው።

በዕለቱ ጉዞ ወደ በስተምስራቅ ኢትዮጵያ የኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት አካል በሆኑት የምዕራብና የምስራቅ ሐረርጌ ዞኖች ነዋሪዎች የሚያካሄደውን የደን ልማት ንቅናቄ ተመልክቻለሁ። እናም ያን ዓይነቱን የተጋጋለ የተፈጥሮ ሀብት ጥበቃ ማህበረሰባዊ ንቅናቄ በአድናቆት እያስተዋልኩ ነበር የምንዘው። በዚህ መሰረትም ጨርጨርና ወበራ እየተባሉ የሚጠሩትን የምእራብ ሃረርጌ ዞን አካባቢዎች ስናቋርጥ፣ የየቀበሌው ነዋሪ ህዝብ በህብረት እየወጣ የእርከን ስራ ተግባር ሲያከናውን አስተውያለሁ።

በተለይ ምስራቅ ሐረርጌ ዞን አካባቢዎች ከዚህ ቀደም የደን መመናመን ጎሳ ብሎ ይስተዋልባቸው የነበሩ ኮረብታዎችና ዳገታማ ስፍራዎች አሁን በሀገር አቀፍ ደረጃ በመካሄድ ላይ ባለው የተፋሰስ ልማት ህዝባዊ ንቅናቄ ቀዳሚ ትኩረት እንደተሰጣቸው የሚያመለክት እውነታ ታዝቤያለሁ። ምስራቅ ሐረርጌ ዞን ውስጥ ከሚገኙት ወረዳዎች መካከል በተለይ እንደፈዲስና ባቢሌን የመሳሰሉት በደን መራቆት ምክንያት ለተደጋጋሚ የዝናብ እጥረት ወይም ለድርቅ አደጋ በመጋለጥ የሚታወቁ አካባቢዎች ከቅርብ ዓመታት ወዲህ ግን በአንፃራዊ መልኩ ሲታይ አበረታች ሊባል የሚችል የተፈጥሮ ሀብት ጥበቃ ተግባር እየተከናወነባቸው እንደሚገኝ መረጃዎች ይጠቁማሉ።

ስለዚህ የሃሮማያ ሐይቅን ትንሳኤ ያበሰረው ስኬትም የዚህ ጥረት ድምር ውጤት ነው ማለት ይቻላል። በግልፅ አነጋገር ቀደም ባሉት ዓመታት ክፉኛ ተራቁቶ የነበረው የሐይቁ አካባቢ በአካባቢው ነዋሪ የተፋሰስ ልማትና የደን ልማት-የጋራ ጥረት ወደ ቀድሞው ይዞታው እንዲመለስ በመደረጉ ነው ሙሉ ለሙሉ ነጥፎ የነበረው ውሃ ዳግም መመንጨት የጀመረው። እናም በዚህ መሰረት ለዓመታት ያህል ደረቅ መሬት ሆኖ ከቆየው የቀድሞው የሃይቁ ክፍል ውስጥ ቢያንስ አንድ አራተኛው በውሃ እየተሸፈነ ስለመምጣቱ ባለሙያዎች ተናግረዋል።

ይህ አስገራሚ ክስተት በማወቅም ይሁን ባለማወቅ እኛ ራሳችን የምንፈፅመው ስህተት የሚያስከትለው የደን መመናመን ወይም በረሃማነት ሐይቆችን እስከ ማደረቅ እንደሚደርስና እንዲሁም ይህችን ሀገር ወደ ምድረ በዳነት ሊለውጣት እንደሚችል የሚያረጋግጥልን ሀቅ ደግሞ ነው። የደንን ፈርጆ ብዙ ጠቀሜታ በአግባቡ ተገንዝበን

ችግኞችን ስንተክልና ዘላቂነት ባለው የእርከን ስራ የተፈጥሮ ሀብታችንን መጠበቅና መንከባከብ መቻላችን፣ የበረሀነትን አደጋ ከመከላከል ባሻገር፣ አንድ ወቅት የነጠፉ ምንጮችን ዳግም ነፍስ እንዲዘፋ የሚያደርግ አስገራሚ ስኬት ከመቀዳጀት የሚያግደን ምክንያት እንደማይኖር ጭምር የሚያስተምረን ሆኖ ነው የሚሰማኝ፣ የሃሮማያ ትንሳኤ ።

ሀገራችን ኢትዮጵያ በመላው የብሔር ብሔረሰብ ህዝቦቿ የተባበረ ጥረት የተያያዘችውን ፈርጆ ብዙ የሀዳሴ ጉዞ ይበልጥ አጠናክራ በመቀጠል ድህነትን ተረት አድርጋ ለማስቀረት ትችል ዘንድ፣ እንደዚህ ዓይነቶቹን ስኬታማ ተሞክሮዎች ማስፋት ይጠበቅብናል። በመሆኑም ኢትዮጵያውያን ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ህዝቦች እንደ አንድ ማህበረሰብ እጅ ለእጅ ተያይዘን የምናካሄደውን ፈርጆ ብዙ የፀረ ድህነት ትግል ዳር ለማድረስና ሀገራዊ የሀዳሴ ጉዟችንን ለማሳካት በምናደርገው ርብርብ ትርጉም ያለው የተፈጥሮ ሀብት እንክብካቤ ስራ መስራት እንደሚኖርብን ፈፅሞ የሚያጠያይቅ ጉዳይ አይደለም። በዚህ ረገድ የሃሮማያ ሐይቅን ለዳግም ልደት ያበቃው ጥረት ከሁሉም የተሻለ ጠቃሚ ተሞክሮ ነው ቢባል ተገቢ ነው።

ሐይቅን ያህል ነገር ቀስ በቀስ እንዲነጥፍም ሆነ ሙሉ ለሙሉ የነጠፈው የሐይቁ ውሃ ከዓመታት በሁዋላ እንደገና ነፍስ ዘርቶ ወደቀድሞ ይዞታው ሊመለስ እንደሚችል ማድረግ እንደሚቻል ስንገነዘብ፣ በየአካባቢያችን የደን መራቆት ባስከተለው በረሃማነት ምክንያት የደረቁ ምንጮችንና ጅረቶች ዳግም ውሃ እንዲያፈልቁ ለማድረግ ከመቸውም ጊዜ በላይ መነሳሳታችን አይቀርም የሚል እምነት አለኝ። እርግጥም ደግሞ እኛ ኢትዮጵያውያን ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ህዝቦች የጋራ ቤታችን የሆነችውን እናት ሀገራችንን አድሰን ለሁላችንም ዘላቂ ዕጣ ፈንታ የምትመች ኢትዮጵያን መፍጠር ካለብን፣ ባለፈው የውድቀት ዘመን ያጋጠመንን ተፈጥሯዊና ሰው ሰራሽ ቀውስ ሁሉ ደረጃ በደረጃ እንዲያገግም የማድረግ ጥረት ይጠበቅብናል።

ከዚህ አኳያ በደን ሀብታችን መመናመን ምክንያት ከጊዜ ወደ ጊዜ እየተዳከሙ መጥተው አንድ ወቅት ላይ ጨርሰው የቆሙ ወይም የነጠፉ ምንጮችም ሆኑ አነስተኛ ጅረቶች ወደቀደመው ተፈጥሯዊ ይዞታቸው እንዲመለሱ የማድረግ ጥረት አሁን ከሚስተዋለው በተሻለ ስፋትና ጥልቀት መከናወን እንደሚኖርበት አያጠያይቅም።

የየአካባቢያችንን አፈርና ውሃ አቅቦን ወይም ከመከላት ተከላክለን እግረመንገዳችንንም ለደን ልማትስናውለው ያኔ የተፈጥሮ ሀብታችን እየዳበረና በድርቅ ምክንያት የነጠፉት ምንጮች ዳግም እስትንፋስ ዘርተው እየፈነዱ፣ የቆሙ ወንዞችም እንዲሁም መውረድ እንደሚጀምሩ ደፍሮ መናገር ይቻላል። የሃሮማያ ሃይቅ ዳግማይ ትንሳኤ ለዚህ ጥሩ ምሳሌ ይመስለኛል ። ምክንያቱም ያንያህል ሰፊ ቦታ የሚሸፍነው የሃሮማያ ሃይቅ ቀስ በቀስ አይናችን እያየ ድራሹ ሲጠፋ እንደተመለከትነው ሁሉ እነሆ ዛሬ ደግሞ የአካባቢው ነዋሪ ሀብረተሰብ ለደን ሀብት ልማት በሰጠው ተገቢ ትኩረት የሃይቁ ክልል መሀል ላይ ውሃ አመንጭቶ መጠኑ ከጊዜ ወደጊዜ እየጨመረ ሲሄድ ለማየት በቅተናል።

ታዲያ ተፈጥሯዊው እውነታ የሚያረጋግጥልን የነጠረ ሀቅ ይህ ከሆነ እኛ ኢትዮጵያውያን የጋራ ቤታችን ናት የምንላትን ሀገራችንን በተደጋጋሚ ለአየር ንብረት መቃወስ ችግር እንድትጋለጥና እርሱን ተከትሎ በሚከሰት የድርቅ አደጋ ምክንያት ድህነታችን እንዲባባስ ከማድረግ አኳያ የፈጸምነው ስህተት ሊሰማን ይጋበል።

ደግነቱ ግን የከዚህ ቀደሙን ስህተታችንን በውል ተገንዝበን ለማረምና አውቀንም ይሁን ሳናውቅ የፈጸምነው ማህበራዊ ህፀፅ በሀገራችን ዘላቂ እጣ ፋንታ ላይ ያሳደረውን አሉታዊ ተፅእኖ የሚያስወግድ እርምጃ ለመውሰድ አሁንም በቂ ጊዜ አለን። ስለዚህም እያንዳንዳችን እንደዜጋ በየአካባቢያችን እንደ ዓሃሮማያ ሀይቅ፣ ትንሳኤ የሚያስፈልጋቸውን የተፈጥሮ ሀብት ገፅታዎቻችንን ለመታደግ የሚያስችል ተግባራዊ ምላሽ እንሰጥ ዘንድ የወቅቱ አንገብጋቢ ጉዳይ ሆኖ ይሰማኛል።

በተረፈ ግን አንድ ወቅት መላው የምስራቅ ኢትዮጵያ ህዝብ በሀዘን ስሜት ከንፈሩን ሲመጥናአንገቱን ሲደፋ ታዝቤ እኔ ራሴ ያዘንኩበት የሃሮማያ ሀይቅ አሁን የጀመረውን የዳግም ልደት ጉዞ አጠናክሮ በመቀጠል እንደጥንቱ ሙሉ ለሙሉ ወደተፈጥሯዊ ይዞታው ተመልሶ የምናይትበት ጊዜ እሩቅ እንደማይሆን ተስፋ አደርጋለሁ። ለዚህ ደግሞ ጉዳዩ በቀጥታ የሚመለከታቸው የኦሮሚያ ክልላዊ መንግስትና የምስራቅ ሃረረጌ ዞን የሥራ ኃላፊዎችና የአካባቢው ሀብረተሰብ የዚህ ስኬት መጨረሻ ያማረና የሰመረ ይሆን ዘንድ የሚጠበቅባቸውን ሁሉ ከማድረግ እንደማይቦገኑ ፅኑ እምነት አለኝ።

